

Ανταπόκριση από τη Βηρυτό - 24 Μαρτίου 2026

Ο πόλεμος που ξεκίνησε μετά την επίθεση των ΗΠΑ-Ισραήλ στο Ιράν έχει ξεπεράσει πλέον τις τρεις εβδομάδες και συνεχίζει να γεμίζει ανησυχία όσους/ες τον παρακολουθούμε. Είναι ένας πόλεμος πιο παράλογος, πιο άδικος και, δυστυχώς, με προοπτικές ευρύτερης εξάπλωσης συγκριτικά με όσους έχουμε γνωρίσει στη πρόσφατη ιστορία. Κατά την εκτίμηση μας είναι ένας πόλεμος που θα μπορούσαμε να είχαμε αποφύγει εάν τα κινήματα στον κόσμο κατάφεραν να αντιληφθούν και να ενισχύσουν την παλαιστινιακή υπόθεση ως μία υπόθεση που μας αφορά όλους: ως μία υπόθεση για τη γη, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Όσο το κράτος του Ισραήλ, ένα κράτος που σύμφωνα με τα λεγόμενα του ισραηλινού ιστορικού Σλόμο Σάντ “η Δύση ξέρασε πάνω στους Παλαιστίνιους”, συνεχίζει να συμπεριφέρεται σαν κριτής και δήμιος για τους λαούς της περιοχής, ο πόλεμος δεν θα σταματήσει.

Θα μπορούσαμε εδώ να σταθούμε σε όλη την ετερογένεια (ή παραλογισμό) της ρητορικής του Τράμπ και των ΗΠΑ για τους λόγους που ώθησαν σε αυτόν τον πόλεμο. Μία τα πυρηνικά, μία η αλλαγή καθεστώτος, μία η «υποανάπτυκτη» φύση των Ιρανών (ενός λαού με ιστορία και παραδόσεις χιλιάδων χρόνων), η αφήγηση του «βασιλιά» είναι γυμνή. Αντίστοιχα, γυμνή είναι και η ευρωπαϊκή υποκρισία, με τα «ήξεις αφήξεις» για την αναγκαιότητα του πολέμου, για το πόσο δίκαιο είναι ένα διεθνές δίκαιο που ισχύει μόνο για τους ανίσχυρους – τόσο γυμνή που είναι πλέον εξόφθαλμο το πόσο αδιάφορη μοιάζει η Ευρώπη. Σε αυτό το κείμενο, αλλά και στα υπόλοιπα που θα ακολουθήσουν, θα εστιάσουμε στην καθημερινότητα όσων βιώνουν αυτόν τον πόλεμο. Για αυτόν τον λόγο, βρισκόμαστε στη Βηρυτό και στον Λίβανο σήμερα 24 Μάρτη σε μία αποστολή δημοσιογραφικής κάλυψης.

Πριν διηγηθούμε τα όσα ζήσαμε αυτή την πρώτη μέρα, δύο σύντομες παραδοχές για τους λόγους που πήραμε αυτή την απόφαση. Με διάφορες αφορμές, έχουμε συναντήσει το σύνθημα το Ποτέ Ξανά είναι Τώρα- νιώθουμε ότι ισχύει και στη περίπτωση μας. Μία δεύτερη Νάκμπα είναι προ των πυλών αν δεν ηττηθεί η ισραηλινή επίθεση και εισβολή στον Νότιο Λίβανο. Σύμφωνα με τις λιβανέζικες αρχές πάνω από ένα εκατομμύριο πρόσφυγες έχουν φτάσει στη Βηρυτό και τον βόρειο Λίβανο. Το Ισραήλ – μέσα στην ατιμωρησία του για το έγκλημα δεκαετίων στην Παλαιστίνη, την γενοκτονική επίθεση στη Γάζα, τους εποικισμούς σε όλη την ιστορική Παλαιστίνη- έχει κάνει ξεκάθαρο τον στόχο του: ένα “μεγάλο” Ισραήλ, μία επικράτεια που για να γίνει εφικτή πρέπει να διαλύσει (ή να υποτάξει) όλους τους “γείτονές” του. Με αφορμή την Χεζμπολάχ, θέλει να φτάσει μέχρι τον ποταμό Λιτάνι και να ελέγξει οριστικά τον Νότιο Λίβανο – μιλάει για στρατιωτική εισβολή και δεν διστάζει να βομβαρδίζει τη Βηρυτό επιδιώκοντας να φέρει την λιβανέζικη κοινωνία σε συνθήκες εμφύλιας σύγκρουσης.

✖ Η τελική αναφορά, πριν τη περιγραφή της πρώτης μέρας, είναι ότι οι λαοί της περιοχής που μάχονται, μάχονται με την ελπίδα αυτός να είναι ο “τελευταίος πόλεμος που θα χρειαστεί να δώσουν”. Αν και αυτό μοιάζει αφελές αν δει κάποιος την ιστορία της περιοχής, ο αγώνας και η αυταπάτηση που παρατηρείται δεν εκπορεύεται απαραίτητα από πειθήνιους στρατιώτες που πειθαρχούν σε ευφυείς ή λαοπλάνους ηγέτες. Εκπορεύεται από την ανάγκη να υπερασπιστούν, επιτέλους, το δικαίωμα τους να μην δέχονται ότι είναι βορά στα σαγόνια των ισχυρών. Ότι μπορούν και εκείνοι, οι απλοί άνθρωποι πίσω από τα όπλα και τις στολές, τα χρώματα και τις ιδεολογίες, να δράσουν και να επηρεάσουν με τη πάλη τους το ποτάμι της ιστορίας.

Μία συνηθισμένη πόλη που δεν συνηθίζει τον πόλεμο

Φτάσαμε στη Βηρυτό στις 12.50 το μεσημέρι με μία αγωνία για το πως θα μοιάζει η πόλη. Το προηγούμενο βράδυ οι ειδήσεις μιλούσαν για μία συστηματική επίθεση με drones και βομβαρδισμό της πόλης. Από το αεροπλάνο, υπήρχαν ορατά σημεία που είχαν πληγεί αλλά γενικότερα η πόλη έμοιαζε σαν τις περιγραφές. Απλωμένη, κοιτώντας την θάλασσα, μοιάζοντας σε δόμηση και έλλειψη πρασίνου στην Αθήνα.

Οι πρώτες εντυπώσεις ήταν οι εντυπώσεις των συνεπιβατών – μιλούσαν ως επί το πλείστον αραβικά και ήταν εύλογο να υποθέσουμε ότι γυρνούσαν στη χώρα τους με μία από τις λίγες πτήσεις που εξακολουθούν να φτάνουν στον Λίβανο. Στον έλεγχο διαβατηρίων, οι εκτιμήσεις μας επιβεβαιώθηκαν. Η ουρά για μη λιβανέζικα διαβατήρια ήταν άνθρωποι μετρημένοι στα δάχτυλα. Δώσαμε τα διαβατήρια, τις κάρτες μας και μετά από λίγη ώρα πήραμε τις σφαγίδες εισόδου. – Πρώτη φορά στον Λίβανο; - Πρώτη. – Καλή εποχή διαλέξατε.

✖ Συνεχίσαμε προς την έξοδο του αεροδρομίου και ο κόσμος έμοιαζε ακόμη λιγότερος. Η πρώτη πρόβλεψη μας ήταν ακριβής: οι επισκέπτες είναι ελάχιστοι. Οι οδηγοί ταξί περισσότεροι από τους υποψήφιους πελάτες και ανήσυχοι. Οι τιμές σε διάφορα είδη είναι ανεβασμένες συγκριτικά με το παρελθόν. Η κίνηση στο δρόμο είναι τεράστια. Γιατί; Γιατί οι πρόσφυγες του Νότου έχουν έρθει στη πόλη με τα αμάξια τους. Τα σχολεία έχουν κλείσει. Γιατί; Γιατί οι πρόσφυγες του Νότου έχουν έρθει στη πόλη. Που μένουν οι πρόσφυγες του Νότου; Σε σχολεία, σε κάμπς, στην παραλία – αυτά θα τα μαθαίναμε στην συνέχεια. Η κύρια ερώτηση, όμως, η ερώτηση που θα επανέλθει διαρκώς είναι γιατί γίνουν οι πρόσφυγες του Νότου, πρόσφυγες; Γιατί το Ισραήλ βομβαρδίζει τον Νότο, βομβαρδίζει την Ντάχιε, βομβαρδίζει τις τελευταίες μέρες τη πόλη στην οποία μόλις φτάσαμε.

Εκ πρώτης όψεως, μοιάζει με μια κανονική πόλη. Κι όμως, οι αντιφάσεις της είναι διάχυτες. Σε κάποιους δρόμους, συνεργεία του δήμου κλαδεύουν θάμνους ενώ λίγα μέτρα πιο δίπλα το οδόστρωμα είναι γεμάτο τρύπες. Η οικοδομική δραστηριότητα συνεχίζεται, πολλές φορές διπλά σε γκρεμισμένα κτίρια του παρόντος και άλλες ως αποκατάσταση προηγούμενων, πρόσφατων πληγών. Καθώς πλησιάζει κανείς στο κέντρο της πόλης, η βουή των αυτοκινήτων υπερκαλύπτει κάθε άλλο ήχο – ακόμα και τον εκνευριστικό βόμβο των drones. Τα μόνα αβίαστα χαμόγελα σχηματίζονται σε παιδικά

πρόσωπα που πιθανώς θεωρούν ότι ο πόλεμος είναι η κανονικότητα. Οι φωτογραφίες, οι σέλφι και τα βίντεο που είναι ο κανόνας στον δημόσιο χώρο σε όλο τον κόσμο εδώ είναι παράγοντας ανησυχίας και έντασης. Κάθε απόπειρα οπτικοακουστικής αποτύπωσης της κατάστασης αντιμετωπίζεται με καχυποψία, καθώς η πόλη είναι σε μόνιμη κατάσταση συναγερμού για σαμποτέρ ή πράκτορες του εχθρού.

Θα περάσουμε λίγες ώρες στο κέντρο της Βηρυτού και λίγες ώρες περπατώντας στην παραλία της πόλης, βλέποντας τους πρόσφυγες και τις σκηνές τους. Ελπίζουμε να μπορούμε να γράψουμε περισσότερα για αυτούς τις επόμενες μέρες, αφού και έφοσον μπορέσουμε να τους ακούσουμε.

Ανάμεσα σε καταυλισμούς, εκτιμήσεις και αντιστάσεις

Μετά από περπάτημα στο κέντρο και στη παραλία της Βηρυτού, φτάσαμε στο κάμπ του Mar Elias, ένα μικρό κάμπ χτισμένο πίσω από το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία όπως μάθαμε αργότερα. Η εκκλησία γύρω από την οποία στήθηκαν οι πρώτοι καταυλισμοί για τους παλαιστίνιους πρόσφυγες του 1948 είναι ακόμα εκεί. Όπως και οι οικογένειες αυτών.

Τους ρωτήσαμε, τι συμβαίνει; «Ο Λίβανος είναι μια ωραία χώρα, αν δεν υπάρχει το Ισραήλ», είναι η φράση που ακούγεται. Στον Νότο, η εικόνα είναι σαφής: η Χεζμπολάχ, σύμφωνα με όσα μας μεταφέρουν, έχει αλλάξει τακτική. Ανέπτυξε επιχειρησιακά στεγανά, ανασυγκροτήθηκε υπό ακραία πίεση και σήμερα, όπως λένε, «πάει καλά». Ο Νότος είναι πλήρως υπέρ της Χεζμπολάχ. Όσο ανεβαίνει κανείς προς Βηρυτό και πιο βόρεια, το τοπίο γίνεται πιο σύνθετο.

Τι θα γίνει με τους πρόσφυγες του σήμερα; Στη Βηρυτό είναι ακόμη νωρίς. Ο πόλεμος τους επηρεάζει άμεσα: υπάρχει πίεση στους καταυλισμούς τους, με τους Ισραηλινούς να αναφέρουν ότι πρέπει να εκκενωθούν. Την ίδια στιγμή, η λιβανέζικη δεξιά κατηγορεί τους Παλαιστίνιους πρόσφυγες ότι θέλουν να καταλάβουν τον Λίβανο. Όπως επισημαίνουν οι ίδιοι, αν η Χεζμπολάχ χάσει, θα βρεθούν υπό μεγάλη πίεση.

Όπως έχουμε δει και στην ελληνική περίπτωση, για τους πρόσφυγες υπάρχουν συνήθως δύο δρόμοι: το κράτος/ΜΚΟ και η αλληλεγγύη από τα κάτω. Όσον αφορά τον πρώτο, η ανθρωπιστική βοήθεια έχει βυθιστεί με γραφειοκρατικούς ρυθμούς. Οι ΜΚΟ, μας λένε, θέλουν κάνα μήνα ώστε να έχουν κάτι χειροπιαστό και έχουν και συγκεκριμένους περιορισμούς λόγω αμερικανικής και εν γένει δυτικής χρηματοδότησης.

Η αλληλεγγύη; Οι άνθρωποι που μιλάμε είναι ένα πολιτικό και αλληλέγγυο εγχείρημα. Η θέση τους είναι πολιτικά σαφής:

«Δεν θέλουμε να είμαστε ΜΚΟ, δεν μας ενδιαφέρει αυτού του είδους η πολιτική. Και επίσης δεν θέλουμε να μιμηθούμε μια λευκή ευρωπαϊκή προοπτική για το πώς πρέπει να γίνουν τα κινήματα. Αυτό δεν λειτουργεί για εμάς – και πιστεύουμε ότι αυτό δεν λειτουργεί σε αυτό το μέρος του κόσμου.»

Είναι, όπως τονίζουν, μια ένωση από τα κάτω, όχι από τα πάνω. Υπάρχουν και σε άλλες πόλεις, και σε άλλα καμпы. Περισσότερα για το ποιοι είναι αλλά και την ιστορία τους θα ειπωθούν με άλλο μέσο, σε άλλο χρόνο και με καλύτερο τρόπο.

✖ Τι κάνουν όμως τώρα, σε αυτές τις ώρες; Σε ένα επίπεδο άμεσης δράσης, συγκεντρώνουν χρήματα για δύο σκοπούς: τη Γάζα και τους καταυλισμούς. Εδώ και μέρες λειτουργούν κοινωνική κουζίνα, μαγειρεύουν και μοιράζουν γεύματα. Δεν υπάρχουν διαχειριστικά έξοδα: Κάθε ευρώ πάει σε όσους το χρειάζονται, όχι σε μισθούς υπαλλήλων, ούτε μίζες προς το κεντρικό κράτος.

Στον ίδιο χώρο έρχονται άνθρωποι που κάνουν και μπάνιο. Τις τελευταίες μέρες αγόρασαν δεξαμενές νερού, πλυντήριο, στρώματα – τα πήραν από τα δικά τους αποθεματικά, χωρίς να τα μαζέψουν από έξω. Επιδιώκουν μια λειτουργία που στηρίζεται στην αυτοοργάνωση και όχι στην εξωτερική χρηματοδότηση.

Σε όλη μας την κουβέντα υπάρχει η Παλαιστίνη, υπάρχει ο Λίβανος και υπάρχει η μετανάστευση. Όχι όμως με τον απλό τρόπο που τον περιγράφουμε εμείς: η μετανάστευση του τότε ή η μετανάστευση του τώρα. Η μετανάστευση ως συνεχές, η μετανάστευση ως έλλειψη πατρίδας. Λίγο πριν φύγουμε, τους ρωτάμε πόσοι Παλαιστίνιοι ζουν στον Λίβανο και η απάντηση είναι χαρακτηριστική: «Λένε 200 με 250 χιλιάδες. Αλλά εδώ δεν ξέρουμε πόσους Λιβανέζους έχουμε στον Λίβανο». Μια φράση που αποτυπώνει όλη την αβεβαιότητα μιας χώρας όπου ούτε η ίδια η πολιτεία έχει πλήρη εικόνα των πολιτών της καθώς δεν έχει ακόμη αναμετρηθεί με το πως, γιατί, πότε και από ποιους δημιουργήθηκε αυτή η συνθήκη.

Μία χώρα που δεν ξέρει ποιος μετράει πρόσφυγες και ποιος μετανάστες.

Ρωτάμε τους ανθρώπους που γνωρίσαμε σήμερα, σε αυτή τη συνθήκη, κάτω από ποια κοινή αρχή λειτουργούν και μας απαντούν ότι αυτό που τους ενώνουν συνοψίζεται σε δύο προτάσεις

«Το Ισραήλ είναι ένα αποικιακό κράτος εποίκων. Η Παλαιστίνη είναι η Παλαιστίνη».

Χαιρετιόμαστε εγκάρδια και φεύγουμε από τον καταυλισμό μόλις νυχτώνει. Γυρνάμε προς το κέντρο με περισσότερες απαντήσεις από ότι θα μπορούσαμε να φανταστούμε.

Οι άνθρωποι που μας μίλησαν γνωρίζουν καλά τι σημαίνει να είσαι πρόσφυγας σε αυτή τη γη - όχι επειδή το διάβασαν, αλλά επειδή το κληρονόμησαν.